

IMPLEMENTING THE MOTTO "PEOPLE KNOW, PEOPLE DISCUSS, PEOPLE DO, PEOPLE INSPECT, PEOPLE SUPERVISE, PEOPLE BENEFIT" UNDER THE RESOLUTION OF THE 13th CONGRESS OF THE PARTY

Ho Thi Dung

Dong Nai University

Email: cuocsongmoi81@gmail.com

Received: 27/4/2022; Reviewed: 10/5/2022; Revised: 16/5/2022; Accepted: 30/5/2022; Released: 21/6/2022

DOI: <https://doi.org/10.54163/0866-773X/694>

Democracy is the essence of the socialist regime in our country. To realize that, the motto “People know, people discuss, people do, people inspect, people supervise, people benefit” is the basic method of action to ensure the people's right to be implemented in reality. The article focuses on generalizing the process of developing awareness about this motto of the Party, clarifying the importance of implementing the motto; then proposing solutions to implement this motto in the spirit of the Resolution of the 13th Party Congress.

Keywords: *The motto of implementing democracy; Practice democracy; Democracy regulation at the grassroots level.*

1. Đặt vấn đề

Dân chủ vừa là giá trị chung của nhân loại, vừa có tính giai cấp, tính lịch sử, đồng thời mang dấu ấn truyền thống, đặc điểm dân tộc và tính chất thời đại. Ở Việt Nam, Đảng ta luôn xác định, “Dân chủ xã hội chủ nghĩa là bản chất của chế độ ta, vừa là mục tiêu, vừa là động lực thật sự phát triển đất nước”. Trong thời kỳ đổi mới, Đảng ta không ngừng chăm lo xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa, từng bước xây dựng cơ chế, chính sách để thực hiện dân chủ, phát huy quyền làm chủ của nhân dân trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Đặc biệt, đến Đại hội XIII, Đảng ta đã tiếp tục phát triển, bổ sung phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”, coi đó là phương thức cơ bản để khơi dậy và phát huy mọi nguồn lực phát triển đất nước. Đây là bước phát triển mới trong tư duy và nhận thức của Đảng về xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa trong điều kiện đổi mới và hội nhập quốc tế, nhằm đưa hoạt động này đi vào thực chất, bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân trên thực tế.

2. Tổng quan nghiên cứu

Liên quan đến nội dung nghiên cứu thực hiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” theo Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng đã được các tác giả quan tâm, trong đó phải kể đến một số công trình nghiên cứu tiêu biểu như: Ban Dân vận Trung ương Đảng (2011), *Một số vấn đề của Đảng về công tác dân*

vận thời kỳ đổi mới (1986-2011), Nxb. Lao động, tr.157; Hoàng Chí Bảo (2019), *Dân chủ xã hội chủ nghĩa và thực hiện dân chủ ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Chủ nghĩa xã hội - Lý luận và Thực tiễn, số 2, tr.14-20; Vũ Hoàng Công (2002), *Hệ thống chính trị cơ sở, đặc điểm, xu hướng và giải pháp*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội; Phạm Văn Đức (2016), *Thực hành dân chủ ở Việt Nam - Một số thành tựu cơ bản và yêu cầu mới đặt ra*, Tạp chí Triết học, số 4, tr.3-10; Hội đồng Lý luận Trung ương (2020), *30 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội... Từ những kết quả nghiên cứu có giá trị trên là cơ sở để bài viết này kế thừa, đồng thời làm rõ hơn về vấn đề nghiên cứu của tác giả.

3. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết được triển khai dựa trên cơ sở áp dụng lý luận và phương pháp luận của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm, chủ trương, đường lối của Đảng về việc thực hiện các nghị quyết, chỉ thị..., với một số phương pháp chủ yếu như: Phương pháp nghiên cứu tài liệu thứ cấp, sơ cấp; Phương pháp tổng hợp, phân tích, đánh giá để làm rõ vấn đề nghiên cứu.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Sự phát triển của Đảng về phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”

Vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng ta luôn khẳng định, dân chủ là bản chất của chế độ xã hội chủ nghĩa ở nước ta, toàn bộ quyền lực Nhà nước đều bắt nguồn từ nhân dân, do nhân dân, nhằm phụng sự lợi ích của nhân dân, thừa hành ý chí, nguyện vọng của nhân dân. Tuy nhiên, trong nhiều năm thực hiện cơ chế quản lý tập trung bao cấp trước thời kỳ đổi mới, quyền làm chủ của nhân dân chưa thực sự được phát huy, do đó ngày 28/11/1984, Ban Bí thư Trung ương Đảng (khóa V) đã ban hành Chỉ thị số 53-CT/TW “Về tăng cường công tác quần chúng của Đảng”, trong đó nhấn mạnh: “Phải thực sự tôn trọng quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động, thực hiện tốt khẩu hiệu “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra” trong sản xuất, phân phối cũng như trong tất cả các công tác quan hệ trực tiếp đến quần chúng”. Đây là lần đầu tiên, phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra” được Đảng ta chính thức đề ra, trở thành phương châm thực hiện dân chủ. Đến ngày 18/02/1998, Bộ Chính trị (khóa VIII) ban hành Chỉ thị số 30-CT/TW “Về xây dựng và thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở”, lần đầu tiên Đảng ta ban hành một văn bản riêng để lãnh đạo, chỉ đạo cụ thể hóa phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”, đánh dấu bước chuyển biến nhận thức về dân chủ và thực hành dân chủ xã hội chủ nghĩa. Từ đó, trong văn kiện đại hội Đảng cũng như các chỉ thị, kết luận của Đảng như Chỉ thị số 10-CT/TW về “Tiếp tục đẩy mạnh việc xây dựng và thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở” của Ban Bí thư Trung ương Đảng (khóa IX) ngày 28/3/2002; Kết luận số 65-KL/TW “Về tiếp tục thực hiện Chỉ thị số 30-CT/TW của Bộ Chính trị (khóa VIII) ngày 04/3/2010; Kết luận số 120-KL/TW “Về tiếp tục đẩy mạnh, nâng cao chất lượng, hiệu quả việc xây dựng và thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở” của Bộ Chính trị (khóa XII) ngày 07/01/2016... phương châm này cơ bản được giữ nguyên.

Đến Đại hội XIII, trên cơ sở tổng kết lý luận, thực tiễn và trước xu thế mở rộng dân chủ của đời sống xã hội, cùng với việc khẳng định các giá trị cốt lõi “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”, Đảng ta đã bổ sung thêm những giá trị mới, hết sức quan trọng đó là: “Dân giám sát” và “Dân thụ hưởng”, phát triển phương châm: “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra” thành “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”. Đây là sự phát triển tư duy lý luận, hoàn thiện chủ trương của Đảng về dân chủ. Bổ sung nội dung “dân giám sát” vào phương châm để tạo thuận lợi, có cơ sở chính trị, pháp lý tổ chức thực hiện, mở rộng, tăng cường, phát huy dân chủ, vai trò chủ thể của nhân dân. Nội dung “dân thụ hưởng” trong thực tế đời sống xã hội, dưới sự lãnh đạo của Đảng, nhất

là trong suốt hơn 35 năm thực hiện đường lối đổi mới đất nước, nhân dân đã thụ hưởng tất cả những thành quả cách mạng. Việc bổ sung nội dung “dân thụ hưởng” vào phương châm nhằm khẳng định vai trò làm chủ, chủ thể nhân dân và đích cuối cùng của mọi chủ trương, chính sách, pháp luật là vì lợi ích của nhân dân. Sự bổ sung này thể hiện sự công nhận quy luật của động lực lợi ích, có làm có hưởng, tạo động lực mạnh mẽ để mỗi người dân nỗ lực phấn đấu cho lợi ích chung của quốc gia, dân tộc. Các nội dung “biết”, “bàn”, “làm”, “kiểm tra”, “giám sát”, “thụ hưởng” trong phương châm là quá trình tiếp nối biện chứng, có quan hệ chặt chẽ, chuyển hoá với nhau, gắn liền với vai trò chủ thể là nhân dân, đảm bảo quyền làm chủ của nhân dân. Nhân dân được biết thông tin, được bàn bạc và quyết định những công việc quan trọng, thiết thực, được làm, được kiểm tra, giám sát và được thụ hưởng những giá trị vật chất và tinh thần mà họ sáng tạo ra.

4.2. Tầm quan trọng của thực hiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”

Phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” là nội dung quan trọng trong xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Thực hiện phương châm này là yêu cầu tất yếu khách quan trong tiến trình xây dựng chủ nghĩa xã hội, là nền tảng, nguyên tắc cơ bản bảo đảm quyền lực Nhà nước thuộc về nhân dân. Bởi lẽ, theo V.I.Lênin, thực hiện dân chủ cao độ là yêu cầu bản chất của chủ nghĩa xã hội, nếu không thực hành dân chủ đầy đủ, rộng rãi thì không thể giữ vững được thành quả cách mạng đã giành được. V.I.Lênin chỉ rõ, “Phát triển dân chủ đến cùng, tìm ra những hình thức của sự phát triển ấy, đem thí nghiệm những hình thức ấy trong thực tiễn,... đó là một trong những nhiệm vụ cấu thành của cuộc đấu tranh vì cách mạng xã hội”. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng khẳng định: “Nước ta là nước dân chủ, địa vị cao nhất là dân, vì dân là chủ”. Nhân dân là người chủ đối với xã hội, đất nước và nhân dân là chủ thể của quyền lực nhà nước. Có dân chủ là có tất cả, dân chủ là của quý báu nhất của nhân dân, thực hành dân chủ là chìa khóa vạn năng để giải quyết mọi khó khăn. Người chỉ rõ: “Bao nhiêu lợi ích đều vì dân. Bao nhiêu quyền hạn đều của dân. Công việc đổi mới, xây dựng là trách nhiệm của dân. Sự nghiệp kháng chiến, kiến quốc là công việc của dân. Chính quyền từ xã đến Chính phủ Trung ương do dân cử ra. Đoàn thể từ Trung ương đến xã do dân tổ chức nên. Nói tóm lại, quyền hành và lực lượng đều ở nơi dân”. Người nhấn mạnh: “Tất cả đường lối, phương châm, chính sách... của Đảng đều chỉ nhằm nâng cao đời sống của nhân dân nói chung”. Để hiện thực hóa điều đó thì phương châm “Dân biết,

dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” chính là phương thức hành động cơ bản để bảo đảm quyền làm chủ thực sự của nhân dân.

Thực hiện phương châm đó là cơ sở và nền tảng cho việc đổi mới tổ chức và hoạt động của các tổ chức Đảng, chính quyền và tổ chức chính trị - xã hội ở cơ sở theo hướng dân chủ hóa, chuyên nghiệp và hiện đại, góp phần trực tiếp xây dựng hệ thống chính trị ở cơ sở trong sạch, vững mạnh. Việc nhân dân tích cực đóng góp ý kiến đề xây dựng Đảng, chính quyền, phát hiện kịp thời những mặt tiêu cực của cán bộ đảng viên ở cơ sở đã góp phần nâng cao năng lực, phương thức lãnh đạo của cấp ủy, quản lý điều hành của chính quyền, thay đổi phong cách, lề lối, tác phong làm việc của cán bộ, đảng viên theo hướng dựa vào dân, gần dân, tôn trọng dân, lắng nghe ý kiến của nhân dân, chịu sự giám sát của nhân dân; chịu trách nhiệm trước các quyết định của cá nhân, giảm thiểu tình trạng quan liêu, cửa quyền, hách dịch, tham ô, thiếu trách nhiệm trước những sai phạm của cá nhân và tập thể. Đồng thời, thông qua thực hiện dân chủ còn giúp cho các tổ chức làm tốt công tác đánh giá, lựa chọn, sàng lọc, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ ở cấp xã có đức, có tài, hết lòng, hết sức phục vụ nhân dân, thực sự là công bộc của dân, thực hiện tốt chức năng, nhiệm vụ trong lãnh đạo, quản lý, tổ chức xây dựng, phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương.

Phương châm này chính là xương sống, là trụ cột của quá trình thực hiện dân chủ ở cơ sở. Quá trình thực hiện tạo ra chuyển biến tích cực cho việc phát huy dân chủ, nâng cao nhận thức, năng lực làm chủ, đấu tranh với những hiện tượng vi phạm dân chủ, xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa. Khi người dân trực tiếp tham gia vào các hoạt động dân chủ, nhận thức được quyền được biết, được bàn, được quyết định, được kiểm tra, giám sát những công việc ở địa phương; nhận thức được những lợi ích của bản thân từ đó chủ động, tự giác hơn trong việc thực hiện các quyền và trách nhiệm công dân. Đồng thời, từ đó sẽ làm nảy sinh nhu cầu trong thực hiện quyền dân chủ, nâng cao khả năng tư duy sáng tạo của mỗi người dân, hình thành ý thức tích cực, tự giác tham gia đóng góp ý kiến xây dựng địa phương, đề đạt tâm tư nguyện vọng, đấu tranh phê bình, đẩy lùi các hiện tượng tiêu cực. Chính điều đó sẽ từng bước nâng cao nhận thức, rèn luyện năng lực thực hành dân chủ của nhân dân. Đồng thời, thông qua đó mà các tổ chức nắm bắt được nhu cầu thiết thực của nhân dân để hướng dẫn, phát huy sáng kiến, trí tuệ, khả năng, năng lực của người dân vào việc tìm ra những hình thức, biện pháp thực hiện dân chủ một cách hiệu quả, thiết thực phù hợp với thực tiễn. Quá trình đó sẽ thắt chặt mối quan hệ giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân, tạo sự nhất trí về

chính trị, tư tưởng trong các tầng lớp nhân dân, xây dựng môi trường chính trị - xã hội lành mạnh, giữ vững bản chất dân chủ xã hội chủ nghĩa.

Đặc biệt, thực hiện “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” không chỉ là mục tiêu mà còn là động lực để khơi dậy sức mạnh và nguồn lực nhân dân trong quá trình hiện thực hóa chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng, Nhà nước vào cuộc sống. Chỉ có dân chủ mới tạo điều kiện cho cán bộ và nhân dân phát huy sáng kiến, mới giải phóng được những tiềm năng sáng tạo của nhân dân và trở thành động lực cho sự phát triển và tiến bộ, tạo động lực trực tiếp trong phát triển kinh tế, xã hội, văn hóa, quốc phòng, an ninh. Việc thực hiện các quyền dân chủ của người dân đã khơi dậy và phát huy mạnh mẽ trí tuệ, kinh nghiệm, nguồn nhân lực và vật lực của người dân. Người dân tham gia đóng góp ý kiến về kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội; được tự do trao đổi kinh nghiệm sản xuất, kinh doanh, áp dụng các tiến bộ khoa học công nghệ, chuyển giao kỹ thuật; mở rộng ngành nghề, tìm việc làm mới, nâng cao thu nhập, cải thiện đời sống, góp phần tích cực vào việc tháo gỡ những khó khăn, bức xúc trong cuộc sống của người dân, giảm thiểu tình trạng khiếu kiện, giữ vững ổn định xã hội. Sức người, sức của của nhân dân từng bước được khơi dậy, huy động cho phát triển kinh tế - xã hội. Đồng thời, người dân cũng chủ động gìn giữ, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, thảo luận và thực hiện nếp sống văn minh, lối sống lành mạnh, xây dựng môi trường văn hóa; phát huy vai trò, trách nhiệm, nêu cao tinh thần làm chủ của mình trong thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh, nâng cao ý thức cảnh giác, phòng ngừa, đấu tranh với những thủ đoạn của các thế lực thù địch và hành vi lợi dụng vấn đề dân chủ chống phá cách mạng; làm tăng niềm tin và sự gắn bó của nhân dân với Đảng, Nhà nước, các cấp chính quyền; xây dựng và phát huy sức mạnh tổng hợp của khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

5. Thảo luận

Để thực hiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” theo Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng. Trong những năm vừa qua, Đảng ta luôn thể hiện sự quan tâm đặc biệt, xác định chủ trương nhất quán và xuyên suốt, đồng thời, tập trung lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng, đổi mới và hoàn thiện thể chế đối với việc xác lập và đảm bảo dân chủ ở cơ sở, đảm bảo quyền làm chủ thực sự của nhân dân. Phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” đã được triển khai ngày càng sâu rộng, từng bước vững chắc và thực sự đi vào cuộc sống, nhất là phát huy dân chủ ở cơ sở, đạt kết quả tích cực. Bên cạnh những kết quả quan trọng đã đạt

được là không thể phủ nhận, việc thực hiện phương châm còn một số hạn chế. Tại Đại hội XIII, Đảng ta đã thẳng thắn chỉ rõ: “Việc đổi mới nội dung và phương thức hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội có mặt chưa theo kịp yêu cầu của tình hình mới, chưa thật sâu sát các tầng lớp nhân dân và cơ sở; chất lượng, hiệu quả hoạt động giám sát, phản biện xã hội chưa đều. Một số tổ chức cơ sở đảng, một bộ phận cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức chưa gương mẫu, chưa thực sự tôn trọng ý kiến, kiến nghị của nhân dân và giải quyết kịp thời các quyền, lợi ích hợp pháp, nguyện vọng chính đáng của người dân. Quyền làm chủ của nhân dân có lúc, có nơi còn bị vi phạm; vẫn còn biểu hiện dân chủ hình thức, tách rời dân chủ với kỷ cương, pháp luật”. Chính điều đó đã ảnh hưởng trực tiếp, toàn diện đến chất lượng, hiệu quả quá trình xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa cũng như việc khơi dậy và phát huy các nguồn lực, tiềm năng sáng tạo của nhân dân trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Vì vậy, để phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” thật sự đi vào cuộc sống, cần phải thực hiện tốt một số giải pháp chủ yếu sau:

Một là, tiếp tục tập trung đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục sâu rộng trong các tầng lớp nhân dân, không ngừng nâng cao nhận thức về dân chủ và thực hành dân chủ ở cơ sở. Đây mạnh công tác tuyên truyền, phổ biến, thực hiện quan điểm của Đảng, tư tưởng Hồ Chí Minh về dân chủ, dân chủ xã hội chủ nghĩa cũng như các chủ trương, đường lối, nghị quyết, chỉ thị, thông báo, kết luận của Đảng, các chính sách, pháp luật của Nhà nước về dân chủ nói chung, thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở, phương châm thực hiện dân chủ nói riêng. Tăng cường tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật, nâng cao hiểu biết pháp luật của người dân, tạo chuyển biến tích cực, rõ rệt về thái độ, trách nhiệm và kỹ năng thực hành dân chủ, làm cho nhân dân nhận thức sâu sắc, đầy đủ về quyền và nghĩa vụ, thấy rõ lợi ích của việc thực hiện dân chủ, từ đó tự giác thực hiện đúng trách nhiệm, nghĩa vụ công dân theo pháp luật. Đổi mới, đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền, phổ biến phương châm thực hiện dân chủ của Đảng cho phù hợp cơ sở, chú trọng tuyên truyền, nhân rộng các gương điển hình, mô hình tốt về xây dựng và thực hiện phương châm thực hiện dân chủ, thực hiện dân chủ ở cơ sở, làm cho việc thực hành dân chủ ngày càng thấm sâu vào mọi hoạt động phong phú, đa dạng của đời sống xã hội.

Hai là, hoàn thiện cơ chế, chính sách, pháp luật bảo đảm thực hiện phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”. Văn kiện Đại hội XIII của Đảng đã xác định: “Tiếp tục cụ thể hoá, hoàn thiện thể chế

thực hành dân chủ theo tinh thần Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011) và Hiến pháp năm 2013, bảo đảm tất cả quyền lực Nhà nước thuộc về nhân dân”. Trên cơ sở quan điểm, chủ trương của Đảng, cần tăng cường rà soát, xây dựng, “Hoàn thiện đồng bộ hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách nhằm phát huy mạnh mẽ dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ của nhân dân; đồng thời tăng cường pháp chế, bảo đảm kỷ cương xã hội”. Mọi chính sách, pháp luật cần “Đề cao vai trò chủ thể, vị trí trung tâm của nhân dân trong chiến lược phát triển đất nước, trong toàn bộ quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”, xuất phát từ nhân dân, vì lợi ích, nguyện vọng hợp pháp, chính đáng của nhân dân, được nhân dân đồng thuận, ủng hộ tổ chức thực hiện, tham gia kiểm tra, giám sát. Tiếp tục thể chế hóa, cụ thể hóa các khâu của phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, giám sát, dân thụ hưởng”, bảo đảm tính thống nhất, đồng bộ trong hệ thống chính sách, pháp luật, tạo hành lang pháp lý để thu hút, động viên nhân dân phát huy quyền làm chủ của mình, tham gia quản lý nhà nước, quản lý xã hội. Thể chế hóa các chủ trương của Bộ Chính trị, Ban Bí thư Đảng trong một số chỉ thị, quyết định, quy chế, quy định, kết luận, thông báo... liên quan đến mối quan hệ giữa Đảng - Dân, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể chính trị - xã hội và nhân dân tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền, các quy định về giám sát và phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể chính trị - xã hội...

Ba là, đa dạng hóa hình thức, phương pháp thực hành dân chủ, phù hợp với điều kiện, khả năng của từng đối tượng. Phương châm thực hiện dân chủ được biểu hiện phong phú, đa dạng trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội với nhiều hình thức, cách thức khác nhau tùy thuộc vào điều kiện, môi trường, khả năng của các tầng lớp nhân dân. Do đó, cần “Thực hiện đúng đắn, hiệu quả dân chủ trực tiếp, dân chủ đại diện, đặc biệt là dân chủ ở cơ sở”, nâng cao chất lượng của dân chủ đại diện, mở rộng phương thức dân chủ trực tiếp và các hình thức khác. Thu hút, khuyến khích đông đảo nhân dân tham gia vào các hoạt động chính trị - xã hội của đất nước, của địa phương. Phát huy vai trò, trách nhiệm, trí tuệ của nhân dân trong đóng góp ý kiến vào công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội, xây dựng đội ngũ đảng viên, cán bộ, công chức; phát hiện, đấu tranh chống tham nhũng, lãng phí. Khuyến khích người dân mạnh dạn đổi mới, sáng tạo, tự chủ trong phát triển kinh tế; chủ động tham gia xây dựng, quản lý, sáng tạo, thụ hưởng văn hoá; phát huy tinh thần, trách nhiệm

trong tham gia xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, ngoại giao nhân dân gắn với thể trận quốc phòng toàn dân, thể trận an ninh nhân dân, thể trận lòng dân. Nâng cao chất lượng, hiệu quả thực hiện dân chủ đại diện, “Thực hiện tốt Quy chế dân chủ ở cơ sở. Sâu sát cơ sở, tăng cường đối thoại, tiếp xúc với nhân dân, lắng nghe tâm tư, kịp thời giải quyết nguyện vọng chính đáng, hợp pháp của nhân dân”. Chú trọng phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội, các tổ chức xã hội nghề nghiệp, các tổ tự quản cộng đồng trong thực hiện quyền làm chủ của nhân dân. Phát huy dân chủ ở cơ sở gắn với đẩy mạnh các phong trào thi đua yêu nước, các cuộc vận động ở cơ sở, đẩy mạnh xây dựng và nhân rộng các mô hình, cách làm hay trong thực hiện dân chủ ở cơ sở. Đi đôi với xây dựng và thực hiện các hình thức dân chủ, cần xử lý kịp thời, nghiêm minh những tổ chức, cá nhân vi phạm dân chủ, dân chủ hình thức hoặc lợi dụng dân chủ để chống phá, gây rối nội bộ, làm mất ổn định chính trị - xã hội, làm phương hại đến quyền làm chủ của nhân dân.

Bốn là, tiếp tục phát huy vai trò, trách nhiệm của các tổ chức, các lực lượng trong thực hiện dân chủ ở cơ sở. Tiếp tục nâng cao nhận thức, phát huy vai trò, tinh thần trách nhiệm của các cấp ủy, tổ chức đảng, các tổ chức trong hệ thống chính trị, nhất là người đứng đầu, cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân về dân chủ và thực hành dân chủ. Đảng, Nhà nước cần tiếp tục ban hành, hoàn thiện đường lối, chủ trương, chính sách, pháp luật tạo nền tảng chính trị, pháp lý, tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ quyền làm chủ của nhân dân. Đồng thời, “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội làm nòng cốt để nhân dân làm chủ. Cấp ủy, tổ chức đảng, các tổ chức trong hệ thống chính trị, đội ngũ đảng viên, cán bộ, công chức, viên chức nêu gương thực hành dân chủ, tuân thủ pháp luật, đề cao đạo đức xã hội”. Hệ thống chính trị các cấp, các cơ quan dân cử cần lấy phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” làm mục tiêu, phương thức hoạt động, đưa phương châm này thật sự trở thành nề nếp hằng ngày của xã hội, lấy sự hài lòng của người dân làm thước đo chất lượng công việc. Tiếp tục đẩy mạnh việc sắp xếp tinh gọn, chuyên nghiệp, hiệu quả bộ máy hành chính, công quyền, xây dựng chính phủ kiến tạo, chính quyền thật sự thân thiện, gần dân, vì dân. Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội cần thực hiện tốt vai trò giám sát, phản biện xã hội, nhất là những vấn đề có liên quan trực tiếp đến quyền, lợi ích của nhân dân. Tổ chức cho cán bộ, công chức tăng cường đi cơ sở, gặp gỡ, nắm bắt tâm tư, nguyện vọng chính đáng của nhân dân để góp phần nâng cao chất lượng và

hiệu quả việc thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở. Đặc biệt, Đảng phải thật sự nêu gương về dân chủ và lãnh đạo chặt chẽ quá trình phát huy dân chủ, gắn thực hiện phương châm thực hành dân chủ ở cơ sở với xây dựng tổ chức cơ sở đảng trong sạch, vững mạnh, nâng cao năng lực và sức chiến đấu của tổ chức cơ sở đảng. Thường xuyên kiểm tra, giám sát việc thực hiện của các tổ chức, đơn vị; giám sát trách nhiệm, ý thức chấp hành và gương mẫu thực hiện của cán bộ, đảng viên, công chức; sơ kết, tổng kết và nhận diện kịp thời các điển hình thực hiện tốt quy chế. Nêu cao tính tiên phong, gương mẫu của người đứng đầu cấp ủy, chính quyền các cấp trong thực hành dân chủ; công khai, minh bạch trong lãnh đạo, quản lý; đề cao vai trò trách nhiệm trong chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí và các hành vi xâm phạm quyền làm chủ của nhân dân. Phát huy vai trò, trách nhiệm của Ban chỉ đạo thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở các ngành, các cấp; tăng cường phối hợp chặt chẽ giữa các tổ chức, các lực lượng trong lãnh đạo, chỉ đạo, hướng dẫn, kiểm tra, đánh giá kết quả thực hiện dân chủ; kịp thời khen thưởng, động viên, nhân rộng những tập thể, cá nhân tiên tiến, điển hình, tạo phong trào sâu rộng, có hiệu quả ở từng loại hình cơ sở. Đồng thời, kiên quyết đấu tranh với những hiện tượng độc đoán, chuyên quyền cũng như hiện tượng dân chủ hình thức, vô tổ chức, vô kỷ luật, gây mất đoàn kết nội bộ.

6. Kết luận

Phát huy quyền làm chủ của nhân dân theo phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” chính là tạo động lực to lớn để hiện thực hóa khát vọng đưa đất nước phát triển phồn vinh, hạnh phúc, đồng thời đó cũng là mục tiêu hướng tới của chủ nghĩa xã hội mà Bác Hồ, Đảng và nhân dân ta lựa chọn. Để thực hiện được điều đó, cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp, trong đó cần tiếp tục thể chế hóa, cụ thể hóa các chủ trương, chính sách, tạo cơ sở pháp lý đầy đủ, đồng bộ để nhân dân thực hiện quyền làm chủ trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Đồng thời, phát triển mạnh mẽ các hình thức thực hành dân chủ, chú trọng dân chủ hóa mọi hoạt động của Đảng và của cả hệ thống chính trị nhằm tập hợp được đông đảo các tầng lớp nhân dân tham gia quản lý công việc của Nhà nước và xã hội, đóng góp trí tuệ và vật chất để xây dựng, bảo vệ đất nước trong điều kiện mới.

Tài liệu tham khảo

- Ban Dân vận Trung ương Đảng. (2011). *Một số văn kiện của Đảng về công tác dân vận thời kỳ đổi mới (1986-2011)*. Hà Nội: Nxb. Lao động.
- Bảo, H. C. (2019). Dân chủ xã hội chủ nghĩa và thực hiện dân chủ ở Việt Nam hiện nay. *Tạp chí Chủ nghĩa Xã hội - Lý luận và Thực tiễn*, số 2, tr.14-20.
- Công, V. H. (2002). *Hệ thống chính trị cơ sở, đặc điểm, xu hướng và giải pháp*. Hà Nội: Nxb. Chính trị quốc gia.
- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2011). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI*. Hà Nội: Nxb. Chính trị quốc gia.

- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII - Tập 1*. Hà Nội: Nxb. Chính trị quốc gia.
- Hội đồng Lý luận Trung ương. (2020). *30 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội*. Hà Nội: Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật.
- Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật. (2011a). *Hồ Chí Minh toàn tập, tập 6*.
- Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật. (2011b). *Hồ Chí Minh toàn tập, tập 7*.
- Nhà xuất bản Tiến bộ. (1976). *V.I.Lênin toàn tập, tập 33*. Mátxcova.
- Phạm Văn Đức. (2016). Thực hành dân chủ ở Việt Nam - Một số thành tựu cơ bản và yêu cầu mới đặt ra. *Tạp chí Triết học*, số 4, tr.3-10.

THỰC HIỆN PHƯƠNG CHÂM “DÂN BIẾT, DÂN BÀN, DÂN LÀM, DÂN KIỂM TRA, DÂN GIÁM SÁT, DÂN THỤ HƯỞNG” THEO NGHỊ QUYẾT ĐẠI HỘI XIII CỦA ĐẢNG

Hồ Thị Dung

Trường Đại học Đồng Nai

Email: cuocsongmoi81@gmail.com

Nhận bài: 27/4/2022; Phản biện: 10/5/2022; Tác giả sửa: 16/5/2022; Duyệt đăng: 30/5/2022; Phát hành: 21/6/2022

DOI: <https://doi.org/10.54163/0866-773X/694>

Dân chủ là bản chất của chế độ xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Để hiện thực hóa điều đó thì phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” chính là phương thức hành động cơ bản để bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân được thực hiện trên thực tế. Bài viết tập trung khái quát quá trình phát triển nhận thức về phương châm này của Đảng, làm rõ tầm quan trọng của việc thực hiện phương châm; từ đó đề xuất các giải pháp để thực hiện phương châm này theo tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng.

Từ khóa: *Phương châm thực hiện dân chủ; Thực hành dân chủ; Quy chế dân chủ ở cơ sở.*